

Сисоєва Вікторія Вікторівна, здобувачка вищої освіти
Вінницький навчально-науковий інститут економіки ЗУНУ, Україна

Науковий керівник: Сисоєва Інна Миколаївна, д-р. екон. наук, професорка,
професорка кафедри економіки, обліку та оподаткування
Вінницький навчально-науковий інститут економіки ЗУНУ, Україна

СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Досліджуючи стан системи державного контролю у сфері економіки та фінансів, можна визначити, що її ослаблення та нестабільність щодо правового регулювання становлять реальну загрозу для економіки України та її національних інтересів. Кризові події, що розгортаються в останні роки, підкреслюють проблеми неефективності контрольної системи, яка прагнула бути запорукою результативності реформ та протидії правопорушенням у економічній сфері та корупції. На фоні цього, співробітництво на основі довіри між суспільством і державою визначає основу демократичного розвитку країни та гарантує її вихід із кризи, а також досягнення соціально-економічних успіхів. Ключове значення у цьому контексті має інститут державного аудиту, який сприяє ефективному суспільному контролю за діяльністю влади. У країнах із давніми традиціями демократії, лібералізму та розвинутого громадянського суспільства, державний аудит є необхідним елементом управління суспільними ресурсами [5].

Початок нашого століття відзначився оновленням повноважень вищих контрольних органів багатьох країн, які переорієнтували свою діяльність на здійснення державного аудиту [13]. Сучасні стратегічні завдання включають визначення економічності, ефективності та результативності використання ресурсів країни, а також якості державного управління. Міжнародні стандарти державного аудиту піддаються оновленню, враховуючи глобальні потреби цивілізаційного розвитку та розширення кількості суб'єктів, що перебувають під контролем. Сюди включаються не лише органи влади та державні установи, а й приватні суб'єкти господарювання.

Сучасні держави мають вищий орган державного аудиту, призначений для підтримки конституційного розподілу обов'язків між урядом і парламентом. Система контролю державних фінансів у більшості розвинутих країн включає в себе державний внутрішній фінансовий контроль (здійснюваний урядом) та державний аудит (здійснюваний парламентом). Мета внутрішнього контролю та зовнішнього аудиту суттєво відрізняється, впливаючи на їхню організацію, методи проведення та результати.

Внутрішній фінансовий контроль спрямований на забезпечення самоконтролю органів виконавчої влади, орієнтований на перевірку законності, цільового та ефективного використання бюджетних ресурсів. З іншого боку, державний аудит, визначений принципами незалежності та об'єктивності, має за мету надання неупередженої інформації громадськості, щоб забезпечити контроль суспільства над державним управлінням. Таким чином, державний аудит не може бути підпорядкований органам виконавчої влади, щоб забезпечити його незалежність та

об'єктивність [7].

У вітчизняній науково-практичній літературі та в окремих законодавчо-нормативних актах використовуються терміни, такі як соціальний, кабінетний, екологічний, управлінський, IT-аудит у контексті сфери державного аудиту [9;10; 2;3;4-11]. Разом з тим державний аудит є новим інститутом для сучасної України, тому доцільно розглядати не лише передумови його становлення, а й, одночасно, передумови його подальшого розвитку. Основні передумови, достатніх подальшого розвитку вітчизняного державного аудиту, поділяє їх на наступні: суспільно-економічні, інституційні, організаційні, інформаційно-технічні та наукові.

Як зазначають Пантелеєв В.П. Та Сисоєва І.М., у практиці аудиту в Європейському Союзі успішно функціонують декілька моделей регулювання: державне регулювання, саморегулювання професії та змішана форма [3; 5].

Державна модель регулювання незалежного аудиту застосовується в країнах, таких як Нідерланди, Італія, Франція, Німеччина, Австрія, Іспанія, Польща. У цій моделі державний орган, який є складовою фінансової інституції, відповідає за регулювання аудиторської діяльності. Цей орган відповідає за видачу допуску до професії, ведення реєстру аудиторів, здійснення незалежного контролю якості та проведення спільного нагляду за аудиторською діяльністю. У недержавній моделі, яка діє у Великій Британії, допуск до професії та її регулювання здійснюються переважно недержавними професійними організаціями. Ці організації орієнтовані на потреби інвесторів, акціонерів, кредиторів та інших учасників господарювання. При цьому держава має обмежену участь, обмежуючись створенням правового поля і наглядом за дотриманням принципу незалежності в керівних органах професійних організацій.

Змішана форма регулювання поєднує елементи обох підходів і використовує як державні, так і недержавні органи для забезпечення ефективного контролю та регулювання аудиторської діяльності.

Функціонування механізму державного фінансового контролю значно впливає на найменші трансформації, які відбуваються в сфері контрольної діяльності. Ці перетворення призводять до змін у складі механізму державного фінансового контролю, включаючи нові компоненти та виключаючи ті, які втратили свою важливість. Водночас, з впровадженням таких змін у складі механізму державного фінансового контролю, його суть повинна бути переосмислена. Пропонується розглядати механізм державного контролю як інструментарій регулювання економічних процесів з метою прийняття своєчасних управлінських рішень для підвищення ефективності використання державних коштів.

Список використаних джерел:

1. Anderson, M., Domanski, D., & Howaldt, J. (2017). Social innovation as a chance and a challenge for higher education institutions. *Atlas of Social Innovation*. 2017. 50–56.
2. Гуцаленко Л.В., Дерій В.А., Коцупатрий М.М. Державний фінансовий контроль: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Центр учбової літератури, 2009. 424.
3. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність. Закон України від 21 грудня 2017 року № 2258 V ІІІ. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2018. № 9. ст. 50.
4. Пантелеєв В.П. Узагальнення інформації з регулювання, організації та методики аудиту в країнах ЄС. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. пр.* 2019. № 4. С. 39—65. doi: 10.31767/nasoa.4.2019.5.
5. Рудницький В.С., Рудницька О.В. Передумови раціональної організації процесу внутрішнього аудиту та його принципи. *Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту*

- підприємства: матеріали IV Міжнародної науково практичної конференції. Видавництво Львівської політехніки, 2019. Р. 178—179. <http://repository.vsau.org/getfile.php/22692.pdf>.
6. Сисоєва І. М. Контроль якості надання аудиторських послуг. Економіка та держава. 2021. № 1. С. 104–107. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.1.104.
 7. Сисоєва І. М., Балазюк О. Ю., Погріщук О. Б. Сутність соціального аудиту, його параметри та методи. Економіка та держава. 2019. № 11. С. 46–49. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.11.46.
 8. Сисоєва І. М. Аналіз потенційних загроз діяльності суб'єктів господарювання. Економіка та суспільство. 2020. № 22. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-19>.
 9. Слободяник Ю. Б. Види і форми державного аудиту. Бізнес Інформ. 2013. № 4. С. 351–356.
 10. Слободяник Ю. Б. Сутність державного аудиту. Бізнес Інформ. 2013. № 11. – С. 319–323.
 11. Skasko, O.I., Organization of the audit system in European countries, available at: <http://fkd.org.ua/article/viewFile/28851/25843>.
 12. Sysoieva A. Pukas Z. Pushkar S. Radynskyy N. Yushchenko and O. Vatslavskyi. Information Support of Social Audit. 12th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT), pp. 255-260, 2022.
 13. Сисоєва І. М. Екологічні, соціальні та управлінські питання (esg) як імператив для бізнесу в умовах пандемії. Агросвіт. 2021. № 4. С. 31–37. URL: 10.32702/2306-6792.2021.4.31.
 14. H.Al-Shaer and M. Zaman. Credibility of sustainability reports: the contribution of audit committees. Business Strategy and the Environment, vol. 27, no. 7, pp. 973-986, 2018, [online] Available: <https://doi.org/10.1002/bse.2046>.